

Универзитет у Београду
Филолошки факултет

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Орган који је именовео Комисију:

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о Високом образовању, Наставно-научно веће је на седници одржаној 25. фебруара 2015. године донело одлуку којом смо изабрани у Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мр ДРАГАНА КЕРКЕЗ пријавила под насловом ФУНКЦИОНАЛНО-СЕМАНТИЧКА КАТЕГОРИЈА ОЧЕКИВАНОСТИ/НЕОЧЕКИВАНОСТИ У САВРЕМЕНОМ РУСКОМ ЈЕЗИКУ У ПОРЕЂЕЊУ СА СРПСКИМ

2. Састав Комисије:

Др Предраг Пипер, редовни професор за научну област Русистика (Руски језик); година избора у звање редовног професора: 7. 12. 1991; запослен на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Др Ксенија Кончаревић, редовни професор за научну област савремени руски језик; датум избора у звање: 8. априла 2008. године; научна област: Руски језик; предмет Руски језик, запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Др Биљана Марић, доцент за научну област Руски језик, предмет Руски језик; датум избора у звање доцента: 1 новембра 2011; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

II. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Драгана Керкез је рођена 24. 8. 1963. године у Кикинди где је завршила основну и средњу школу.

Школске 1982/83. год. уписала се на Филозофски факултет у Новом Саду, на Одсек за руски језик и књижевност. Студије је завршила школске 1986/87. са просечном оценом 9,12.

На постдипломске студије уписала се 1988/89. год. на Филолошком факултету у Београду. На истом факултету одобрена јој је за израду магистарског рада тема *Беспредлошки перифрастични предикати са семикопулативним глаголима у руском језику у поређењу са српским*. За научног руководиоца био јој је одређен проф. др Богољуб Станковић. Магистарски рад је одбранила 24. 2. 1997. године на Филолошком факултету у Београду.

I. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. Перифрастичне предикатске конструкције као фразеологизирани обрти. *Трећи лингвистички скуп «Бошковићеви дани»*, Подгорица, 1997, стр. 209-214.
2. Взаимоотношение управления глагольно-именного словосочетания и семантики его глагольного компонента. *Зборник радова са IV међународног симпозијума «Сопоставительные и сравнительные исследования русского и других языков»*, Београд, 1997, стр. 198-201.
3. Место перифрастичне предикатске конструкције у систему предиката. *Славистика, књ. I (1997)*, Славистичко друштво Србије, Београд, 1997, стр. 56-62.
4. Номинални конституент перифрастичне предикатске конструкције. *Славистика, књ. II (1998)*, Славистичко друштво Србије, Београд, 1998, стр. 93-98.
5. Типови перифрастичних предикатских конструкција према њиховим конститутивним елементима. *Међународни симпозијум Изучавање словенских језика, књижевности и култура у инословенској средини*, Београд, 1998, стр. 183-190.
6. Глаголски конституент перифрастичне предикатске конструкције (у српском и руском језику), *Српски језик II/1-2*, Београд, 1997, 303-310.
7. Интенција перифрастичних предикатских конструкција у руском и српском језику (ППК као речничка одредница). *Зборник Матице Српске за славистику, бр. 56/57*, 1999.
8. Однос реченица са перифрастичном предикатском конструкцијом и реченица са финитним глаголским обликом. *Ријеч, V/1-2*, Никшић, 1999, стр. 54-60.
9. Језичке теме и дилеме у Црној Гори данас. *Славистика, књ. IX (2005)*, Славистичко друштво Србије, Београд, 2005, стр. 79-85.
10. Билборди и језичка слика стварности. *Зборник радова са научног скупа: Шести лингвистички скуп «Бошковићеви дани»*, Подгорица, 2005, стр. 329-337.
11. Проблеми адекватног приручника за практичну наставу руског језика (на реформисаном универзитету), *Ријеч, XI/1-2*, 2005, стр. 173-180.
12. Концепт «грех» као део језичке слике света код Србе и Руса, *Српски језик, књижевност и уметност. Зборник радова са научног скупа: Српски језик и друштвена кретања, књ. I*, Крагујевац, 2007, 309-316.
13. Реформа на Универзитету Црне Горе – pro et contra. *Матријали међународној научној конференци. Славјанска филологија в современной системе университетского образования. VIII Славистические чтения памяти профессора П. А. Дмитриева и профессора Г. И. Сафронова, Санкт- Петербург*, 2007, 25-35.
14. Стручњак или стручњакиња – питање је сад. *Језичка ситуација у Црној Гори: норма и стандардизација*. ЦАНУ, Подгорица, 2008, 387-404 (у коарторству са М. П. Киршовом).
15. Неожиданность и отрицание (на материале русског и сербског језиков. *Сб. докладов. Десятый международный симпозиум МАПРЯЛ-а*, Велико-Тырново, 2010.
16. Фразеологизмы с компонентом „чудо“ в русском и сербском языках, *Русский язык как инославянский III*, 2011, 118 – 125.
17. Уступительные конструкции как средство выражения неожиданности (на материале русског и сербског језиков). *Материјали I међународног симпозијума Русское слово на Балканах*, Шумен, 2011, 85 - 89.
18. Предложно-педешные конструкции, выражающие неожиданность в русском языке (в сравнении с сербским языком). *Сб. докладов. Русистика: язык, культура, перевод. Юбилейная международная конференция*. Изток-Запад. София, 2012.
19. Прилози неочекивано/неочекивано, внезапно/изненада као средство изражавања неочекиваности. *Славистика XVI*, 2012, 160–167.

20. Претеритална времена и неочекиваност у српском језику (у поређењу са руским). *Српско језичко наслеђе на простору данашње Црне Горе и српски језик данас. Зборник радова са Међународног научног скупа одржаног у Херцег-Новом 20-23. априла 2012*, Никшић, 2012, 459 – 468.
21. Језички концепт *чудо* у руском (у поређењу са српским језиком. *Теолингвистичка истраживања српског и других словенских језика*.

Резимеи:

1. Типологизација перифрастичних предикатских конструкција. *Изучавање словенских језика, књижевности и култура у инословенској средини. Међународни симпозијум поводом 120-годишњице Катедре за руски језик и 50-годишњице Славистичког друштва Србије. Тезе и резиме*. Београд, 1-5. јун, 1998, стр. 46.
2. Још једном о перифрастичним предикатским конструкцијама. *Сборник тезисов: II славистические чтения памяти профессора П. А. Дмитриева и профессора Г. И. Сафронова*, 12-14 септембра 2000 г., Санкт-Петербург.
3. Актуелни проблеми у настави руског језика на реформисаном универзитету (у коауторству са В. Вукићевић). *Шестнаести конгрес Савеза славистичких друштава Србије и Црне Горе*, Врњачка Бања, 2005, стр. Стр.93-94.

Приручници

1. Киршова М., Керкез Д., *Говорим по-руски и преводим 1*, Подгорица, 2006, стр. 137.
2. Киршова М., Керкез Д., *Говорим по-руски и преводим 2*, Подгорица, 2008, стр.

Популарно-стручни радови

1. Случај језик, *Свевиђе бр. 19*, тематски број 2, 2004, стр. 30-31.
2. *Слово о језику, Распеће језика српског*, бр.2, Никшић, 2005, стр. 43-46.

Прикази и хронике

1. М. Ћирковић. Монографија о инфинитиву. Инфинитивске конструкције у синтаксичкој науци у руском и српском језику. Функционално-синтаксички приступ, УНИРЕКС, Подгорица, 1997, стр.270 // *Просвејтни рад*, бр. 15-16, Подгорица, 1997.
2. Динамички модели у семантици лексике. Елена Викторовна Падучева: Динамические модели в семантике лексики. Изд. Языки славянской культуры.(Studio philologica), Москва, 2004, стр. 608 // *Ријеч*, бр. X/1, Никшић, 2005, стр. 206-213.
3. Интеракција граматике и речника. Ю. Д. Апресян, И. М. Богуславский, Л. Л. Иомдин, В. З. Санников, Теоретические проблемы русского синтаксиса. Взаимодействие грамматики и словаря. Москва: Языки славянских культур, 2010, 407 стр. (заједно са Биљаном Марић) // *Јужнословенски филолог*, 2011, 67, 304-311.
4. Први међународни симпозијум *Русское слово на Балканах* (Шумен, 14–16 октобар 2010) (заједно са Биљаном Марић), // *Славистика*, 2011, 15, стр. 376–377.
5. 50 јанварская конференция славистов Сербии «Традиции и перспективы изучения славянских языков, литаратур и культур», Белград, 10 – 13 јанваря 2012 // *Русский язык как инославянский IV*, 2012, 152 – 154.
6. В.А. Плунгян. Введение в грамматическую семантику: грамматические значения и грамматические системы языков мира, Москва, 2011, 670 стр. (са Биљаном Марић) // *Јужнословенски филолог*, 2012, 68, стр. 196–207.
7. Научна конференција „Русистика: језик, култура, превод“ (Софија, 23–25. новембар 2011) // *Зборник Матице српске за славистику*, 2012, 82, 219-220.

8. Биљана Марић. Синтаксичка деривација: у савременом руском књижевном језику у поређењу са српским, Београд: Филолошки факултет, 2012, 278 с. // *Русский язык как инославянский V*, 2013, 119 – 123.

II. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

На основу увида у биографију и библиографију кандидата, Комисија закључује да Драгана Керкез испуњава услове за израду докторске дисертације.

III. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Предраг Пипер, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, Катедра за славистику.

Библиографија ментора са најмање пет јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

Zamenički prilozi : (gramatički status i semantički tipovi). – Novi Sad : Institut za strane jezike i književnosti, 1983 [i. e. 1984]. – 139 str. ; 24 cm. – (Radovi Instituta za strane jezike i književnosti. A. Jezičke studije ; sv. 5)

Заменички прилози у српскохрватском, руском и пољском језику : (семантичка студија). – Београд : Институт за српскохрватски језик ; Библиотека Јужнословенског филолога, 1988. – 189 стр. ; 24 cm.

Jezik i prostor. – 2. dopunjeno izd. – Zemun : Biblioteka XX vek ; Beograd: Čigoja štampa, 1997. – 220 str. ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek ; 91)

Синтакса савременога српског језика : проста реченица / Предраг Пипер, Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето Танасић, Људмила Поповић; у редакцији академика Милке Ивић. – Нови Сад : Матица српска ; Београд : Београдска књига, Институт за српски језик, 2005. – 1168 стр.

Јужнословенски језици : граматичке структуре и функције / у редакцији Предрага Пипера. – Београд : Београдска књига, 2009. – 552 стр. – (Библиотека Пут у речи / [Београдска књига] ; књ. 15) ISBN 978–86–7590–233–1

[у коауторству са Вјаром Малцијевом, Зузаном Тополињском, Мајом Ђукановић]

Лингвистичка русистика: студије и чланци. – Београд: Филолошки факултет, 2012. – 560 стр.

Грамматика руског језика у поређењу са српском. – Треће издање. – Београд: Завет, 2012. – 340 стр.

Нормативна граматика српског језика. – Нови Сад: Матица српска, 2013. – 582 стр.

Лингвистичка славистика: студије и чланци. – Београд: Славистичко друштво Србије, 2014. – 475 стр.

Синонимије и конверзије с глаголом „морати“ // *Научни састанак слависта у Вукове дане*. – ISSN 0351–9066. – 12, 1 (1983), 167–172.

Проблема моделирования системы семантических категорий и интенсификация обучения иностранным языкам // *Innere und äussere Faktoren einer Intensivierung der Russischausbildung : Beiträge sämtlich in Russischer Sprache* (Halle (Saale)). – 64 (1986), 109–114.

- О семантичкој основи поређења сродних језика // *Семинар за македонски јазик, литература и култура : научна дискусија* (Скопје). – 13 (1987), 49–56.
- О граматичком значењу // *Живи језици*. – ISSN 0514–7743. – 30, 1/4 (1988), 10–16.
- Грамматичке категорије и говорне ситуације у српском и другим словенским језицима : пленарни реферат на Конгресу Савеза славистичких друштава Југославије одржаном у Новом Саду 1989. године // *Књижевност и језик*. – 37, 1 (1990), 20–33.
- Contribution a l'étude des mots parapronominaux // *Problemy opisu gramatycznego języków słowiańskich*. – Warszawa, 1991. – Str. 137–142.
- Функционална модель сопоставителној грамматици славјанских језика // *Journal of Hankuk University of Foreign Studies* (Seoul). – 28 (1995), 120–128.
- О кондиционалности у простој реченици // *Јужнословенски филолог*. – ISSN 0350–185X. – 54 (1998), 41–58.
- О полицентричности семантичких категорија // *Јужнословенски филолог*. – ISSN 0350–185X. – 56, 3/4 (2000), 829–840.
- В трохмерном пространстве јазикознания : и за его пределима // *Јазик и култура : факти и вредности : в чест академика Ју. С. Степанова*. – Москва, 2001. – Стр. 120–128.
- Степеновање у граматици и речнику : у српском и у другим словенским језицима // *Зборник Матице српске за славистику*. – ISSN 0352–5007. – 61 (2002), 59–78.
- О ексцесивности у словенским језицима // *Зборник Матице српске за славистику*. – ISSN 0352–5007. – 63 (2003), 159–176.
- О когнитивнолингвистичким и сродно усмереним проучавањима српског језика // *Когнитивнолингвистичка проучавања српског језика*. Ур. П. Пипер и М. Радовановић. – Београд : САНУ, 2006. – Стр. 7–47. – (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија ; књ. 1)
- О оптативности у српском језику // *Глас САНУ. Одељење језика и књижевности*. – CDVIII, 23 (2007), стр. 73–107.
- Грамматика границе // *Јужнословенски филолог : у част академика Милке Ивић*. – 64 (2008), 307–322.
- О семантичкој категорији степена у српској сложеној реченици // *Јужнословенски филолог*. – ISSN 0350–185X. – 65 (2009), 65–88.
- О конфронтативним проучавањима руског и српског језика / Предраг Пипер. – Резюме. // *Контрастивна проучавања српског језика : правци и резултати / уредници Иван Клајн, Предраг Пипер*. Београд : Српска академија наука и уметности, 2010. Стр. 241–261. (Српски језик у поређењу са другим језицима / САНУ, Одељење језика и књижевности ; књ. 1)
- О ексцептивности у српском и другим словенским језицима. *Зборник Матице српске за славистику*, 2013, св. 83, стр. 199–217.

Комисија сматра да проф. др Предраг Пипер испуњава услове за ментора предложене докторске дисертације.

IV. ОЦЕНА О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације назива тезе (наслова):

Будући да ће се Драгана Керкез у својој докторској дисертацији бавити функционално-семантичком категоријом очекиваности/неочекиваности у дата два савремена словенска књижевна језика, може се констатовати да наслов није ни преширок, а ни преузак и да одговора теми докторске дисертације.

Комисија закључује да је предложени наслов тезе: *Незаменички прилози са просторним значењем у савременом руском и српском језику* прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. Оцена предмета (проблема) истраживања:

Предмет дисертације *Функционално-семантичка категорија очекиваности / неочекиваности у савременом руском језику у поређењу са српским* припада актуелној проблемској области у лингвистичкој русистици и славистици јер се категоријалној семантици поклања велика пажња у савременој семантичкој синтакси и функционалној граматички.

Тако замишљена дисертација одликовала би се и иновативношћу пошто до сада није било слично замишљеног монографског истраживања ни у науци о руском језику ни у науци о српском језику, него су досадашња парцијална и методолошки некохерентна истраживања значења очекиваности и неочекиваности имала за предмет, пре свега, поједине појаве у оквиру тог сложеног предмета, али не и систем у целини и функционалне специфичности појединих чланова тог система посматраних у склопу целине којој припадају.

Дисертација *Функционално-семантичка категорија очекиваности / неочекиваности у савременом руском језику у поређењу са српским* имала би научно релевантан предмет јер се дата граматичка и лексичка значења одликују релативно високом фреквентношћу и чврстим везама са другим семантичким категоријама (пре свега, са квалификативношћу, модалношћу, темпоралношћу, евиденцијалношћу и концесивношћу).

3. Библиографија прелиминарних истраживања:

Кандидат је приложио следећи прелиминарни списак литературе:

1. Алексова 2001а: К. Алексова. Адмиративът в българската разговорна реч. *Проблеми на разговорната реч. Книга VI. (Шеста научна сесия с меѓународно учество, 31 мај - 1 јуни 2001)*. Велико Търново: УИ "Св. св. Кирил и Методиј", 2004, с. 21-35.
2. Алексова 2001б: Алексова 2001: Алексова К. Значение и граматическа същност на българския адмиратив. // *Обучението по български език в началото на XXI в.* Смолян: ПУ „Паисий Хилендарски” – филиал Смолян, с. 27-33.
3. Алексова 2003: Алексова К. За един граматически начин за изразяване на изненада в художествения текст. Езикът и литературата – средство за [не]разбирателство. София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", с. 378-394.
4. Алексанова 2008: Алексанова С. А. Структурно-семантические особенности конструкций с детерминантами уступки // *Вестник Университета Российской академии образования* № 4, 2008, с. 29–32.
5. Алифиренко 2005: Алифиренко Н.Ф., Спорные проблемы семантики. – М.: Гнозис, 2005.

6. Апресян 1999: АПРЕСЯН В. Ю. Уступительность в языке и слова со значением уступки//*Вопросы языкознания* № 5 (1999): 24–44.
7. Апресян 2004: Апресян В. Ю. Уступительность: языковые связи. Сокровенные смыслы. Слово, Текст. Культура. Сб. статей в честь Н. Д. Арутюновой. Москва, 2004, 255-266.
8. Апресян 2006а: Апресян В. Ю. Уступительность как системообразующий смысл // *Вопросы языкознания* № 2: 85–110.
9. Апресян 2006 б: Апресян В.Ю. Уступительность в языке//*Языковая картина мира и системная лексикография*// В. Ю. Апресян, Ю. Д. Апресян, Е. Э. Бабаева, О. Ю. Богуславская, Б. Л. Иомдин, Т. В. Крылова, И. Б. Левонтина, А. В. Санников, Е. В. Урысон; Отв. ред Ю. Д. Апресян. — М.: Языки славянских культур, (*Studia philologica*). 615-710.
10. Апресян 1995а: Апресян Ю. Д. Избранные труды. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. М.
11. Апресян 1995б: Апресян Ю. Д. Избранные труды. Интегральное описание языка и системная лексикография. М.
12. Апресян и др. 1999: Новый объяснительный словарь синонимов русского языка. Первый выпуск. М.: Школа «Языки русской культуры», 1999.
13. Апресян 2009: Ю.Д. Апресян, Исследования по семантике и лексикографии. Т. I: Парадигматика. – М.: Языки славянских культур, 2009.
14. Апресян и др. 2010: [Апресян Ю.Д.](#), [Богуславский И.М.](#), [Иомдин Л.Л.](#), [Санников В.З.](#), Теоретические проблемы русского синтаксиса. Взаимодействие грамматики и словаря [Языки славянских культур](#) (*Studia philologica*), 2010.
15. Арутюнова 1976: Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл. – М.: 1976.
16. Арутюнова 1988: Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт. М.: Наука.
17. Арутюнова 1999: Арутюнова Н. Д., Язык и мир человека, 2-е изд., стереотипное, Москва, Языки русской культуры.
18. Ашић, Станојевић 2006: Т. Ашић. В. Станојевић, О употреби глаголских времена у разговорном српском језику – зашто аорист ипак опстаје?: Српски језик, књижевност и уметност. Међународна конференција. Крагујевац, октобар 30-31.
19. Белова 2001: Белова, Ольга Владиславовна. *Концепт чуда у славјанској и еврејској културној традицији*. Сборник статей. Отв. ред. О.В. Белова. Москва: Центр научных работников и преподавателей иудики в вузах «Сафер»; Институт славяноведения РАН, 2001.
20. Бесара 2000: Бесара Драгана, Највећи Творчев дар: Чудо у Шаргану Љубомира Симовића. *Чудо у словенским културама*. Уредио Д. Ајдачић. Научно друштво за словенске уметности и културе. Београд: АПИС Нови Сад. (Словенска капија: зборници, 2). 2000, 320-329.
21. Богуславский 1996: Богуславский И.М, Сфера действий лексических единиц. М.: 1996.
22. Бондарко 1971: Бондарко А. В., Грамматическая категория и контекст. – Л., 1971.
23. Бондарко 1976: Бондарко А. В., Теория морфологических категорий. – Л., 1976;
24. Бондарко 1978: Бондарко А. В., Грамматическое значение и смысл. – Л., 1978.
25. Бондарко 1996: Бондарко А. В., Проблемы грамматической семантики и русской аспектологии. – СПб., 1996.
26. Бондарко 2001: А. В. Бондарко Основы функциональной грамматики: Языковая интерпретация идеи времени. Дополнительное издание. – СПб., 2001.
27. Бондарко 2001а: Бондарко А. В., Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии. – М.: Эдиториал УРСС, 2001.

28. Бондарко 2002: Бондарко А. В., Теория значения в системе функциональной грамматики: На материале русского языка. – М., 2002.
29. Бондарко 2004: Бондарко А. В., Теоретические проблемы русской грамматики. – СПб., 2004.
30. Брагина 2007: Брагина Н.Г., Память в языке и культуре. М.: Языки славянских культур (Studia Philologica), 2007.
31. Булигина 1980: Булигина Т. В., Грамматические и семантические категории и их связи. В сб. Аспекты семантических исследований. М.: Наука. 1980. стр. 320—355.
32. Булигина 1982: Булигина Т. В., Шмелев А. Д. Языковая концептуализация мира (на материале русской грамматики). Москва.
33. Вайсгербер 1993: Вайсгербер, Лео. Родной язык и формирование духа. – М.: Иностранная литература, 1993.
34. Ваулина 1993: Ваулина С. С., Модальность как функционально-семантическая категория: Учебное пособие. – Калининград, 1993.
35. Ваулина 2013: Ваулина С. С., Модальность как коммуникативная категория: некоторые дискуссионные аспекты исследования. Вестник балтийского федерального университета. №8 (2013), 7-12.
36. Вежбицка 1996: Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. М.: Русские словари, 1996.
37. Вежбицка 1999: Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. – М.: Языки русской культуры, 1999.
38. Вежбицка 2001: Вежбицкая А., Понимание культур через посредство ключевых слов. – М.: Языки славянской культуры, 2001.
39. Виноградов 2001: Виноградов В. В., Русский язык. Грамматическое учение о слове/Под редю ГюА. Золотовой.- 4-е издание. – М.: Русский язык, 2001.
40. Всеволодова 2000: Всеволодова М. В., Теория функционально-коммуникативного синтаксиса: Фрагмент прикладной (педагогической) модели языка: Учебник. – М.: Изд-во МГУ, 2000.
41. Воркачов 2007: Воркачов С. Г., Любовь как лингвокультурный концепт. – М.: Гнозис, 2007.
42. Гловинская 2001: Гловинская М. Я., Многозначность и синонимия в видо-временной системе русского глагола. М.: Институт русского языка им. В. В. Виноградова РАН, 2001.
43. Грицкат 1954 . И. Грицкат. О перфекту без помоћног глагола у српскохрватском језику и сродним синтаксичким појавама. Српска Академија наука. Посебна издања. Књига ССХХIII. Институт за српски језик. Књига 1. Београд. Научна књига, 1954.
44. Гусев 2013: Гусев В. Ю. Типология императива. Москва, Из-ство «Языки славянской культуры», 2013.
45. Греймас 2004: Греймас А.-Ж., Структурная семантика: Поиск метода. – М.: Академический проект, 2004.
46. Ди Ленси 2001: DeLancey Scott, The mirative and evidentiality. Journal of Pragmatics, 33 (2001), 369 – 382.
47. Евтјухин 1996: Евтјухин В. Б. Группировка полей обусловленности: причина, условие, цель, следствие, уступка// *Теория функциональной грамматики. Локативность. Бытийность. Поссесивность. Обусловленность* / Отв. ред. А. В. Бондарко. Санкт-Петербург: Наука, 1996: 138–174.
48. Зализняк 2003: Зализняк, Анна Андреевна. Счастье и наслаждение в русской языковой картине мира. *Русский язык в научном освещении* 5/1 (2003): 85-105.
49. Зализняк 2006: Зализняк А.А., Многозначность в языке и способы ее представления, М.: Языки славянской культуры, 2006.
50. Зализняк и др. 2012: Зализняк А.А., Левонтина И.Б., Шмелев А. Д. Константы и переменные русской языковой картины мира. М.: Языки славянской культуры, 2012.

51. Зеленшчиков 1997: Зеленщиков А. В., Пропозиция и модальность . – СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 1997.
52. Золотова 1988: Синтаксический словарь (репертуар элементарных единиц русского синтаксиса). — М.: Наука, 1988.
53. Золотова и др.1988: Золотова Г.А., Онипиенко Н.К., Сидорова М.Ю., Коммникативная грамматика русского языка, Москва, 1988.
54. Золотова 2001: Золотова Г. А., Грамматика как наука о человеке // Русский язык в научном освещении. №1. С. 107-113. М.: Языки славянской культуры, 2001.
55. Золотова 2005: Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса. Изд. 2-е, испр. – М.: КомКнига, 2005.
56. Ивановић 2012: Ивановић Милена, Изражавање акционалности у украјинском и српском језику. Докторска дисертација. Библиотека Филолошког факултета у Београду, 2012.
57. Ивић 20004: Ивић, М. Неочекиваност и њене прагматске ознаке у стандардном српском. ЈФ, LX, Београд, 2004.
58. Иссер 2006: Иссер О.С., Коммуникативные стратегии и тактика русской речи. Изд. 4-е, стереотипное. – М.: КомКнига, 2006.
59. Карасик 2002: Карасик, Владимир Ильич. *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*. Волгоград: Перемена, 2002.
60. Караулов 2003: Караулов Ю. Н., *Русский язык и языковая личность*. – М.: Едитиорал УРСС, 2003.
61. Караулов 2010: Караулов Ю. Н., *Ассоциативная грамматика русского языка*. – М.: Издательство ЛКИ, 2010.
62. Керкез 2010: Керкез Драгана, Неожиданность и отрицание (на материале русского и сербского языков), МПРЯЛ 2010. Десятый международный симпозиум. Доклад и сообщения, Велико-Тырново 2010, с. 254-257.
63. Керкез 2011: Керкез Драгана, Фразеологизмы с компонентом «чудо» в русском и сербском языках. *Русский язык как инославянский. Современное изучение русского языка и русской культуры в инославянском окружении*. Выпуск III. (2011): 118 - 125.
64. Керкез 2012: Керкез Драгана, Предложно-падежные конструкции, выражающие неожиданность в русском языке (в сравнении с сербским). Русистика: Язык, культура, перевод. Юбилейная международная научная конференция. София,. с. 88-93.
65. Керкез 20013: Керкез Драгана, Претеритална времена и неочекиваност у српском језику (у поређењу са руским). *Међународни научни скуп „Српско језичко наслеђе на простору данашње Црне Горе и српски језик данас*„ Херцег Нови, 20-23. април 2012.
66. Киселева, Пайар 1998: Дискурсивные слова русского языка: опыт контекстно-семантического описания. Под ред. К. Киселевой и Д. Пайара. Москва.
67. Кобзоева 2000: Кобзоева И. М., Лингвистическая семантика: Учебник. – М.: Эдиториал УРСС, 2000.
68. Ковачевић 1988: Ковачевић М., *Uzročno semantičko polje*, Svjetlost, »Lingvistika-Poetika«, Sarajevo, 1988.
69. Ковачевић 1997: М. Ковачевић, Експективне зависне реченице. Београд, Српски језик, број 1-2, 1997, стр. 19-30.
70. Ковачевић 2002: Ковачевић М., *Синтаксичка негација у српском језику*, Универзитет у Нишу, Ниш, 2002.
71. Ковачевић 2004: Ковачевич Милош, Компатибилност партикула и типова предиката, Зборник радова са научног скупа Традиција и савре- меност, Бања Лука: Филозофски факултет, 60.
72. Ковачевић 2006. Ковачевић М., Језик и стил Григорија Божовића. Зборник са научног скупа одржанот 16. и 17. фебруаар 2005. године у Косовској Митровици и Зубином Поток. Косовска Митровица: Филозофски факултет. Зубин поток: Стари Колашин, 2006.

73. Ковачевић 2007: Ковачевић М., *Огледи о синтаксичкој негацији*. Српско Сарајево: Завод за уџбенике, 2007.
74. Кољесов 2007: Колесов В. В., *Русская ментальность в языке и тексте*. – СПб.: Петербургское Востоковедение, 2007.
75. Комлев 2006: Комлев Н. Г., Компоненты содержательной структуры слова. Изд. 3-е, стереотипное. – М.6 КомКнига, 2006.
76. Космеда и др. 2010: Космеда Т. А., Плотнікова Н.В., Лінгвоконцептологія: мікроконцепто сфера святки в українському мовному просторі, Львів:Паіс. 2010.
77. Крейдлин 1997: Крейдлин Г. Е. Лексаема ДАЖЕ // Семантика и информатика, вып. 35.– М.: Языки русской культуры. Русские словари, 1997.
78. Кубрякова 2004: Кубрякова Е. С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. Москва, Из-ство «Языки славянской культуры», 2004.
79. Кубрякова 2012: В поисках сущности языка. Когнитивные исследования. Москва, ЯСК. Знак, 2012.
80. Куљанин: Куљанин Сања, Партикуле (не)очекиваности у приповјеткама Радослава Братића и Милисаве Савића. www.filozof.org. (проверено 16.02. 2015).
81. Куљанин: Куљанин Сања, Експресивност партикула у ратној прози РС, <http://www.ffuis.edu.ba/> (проверено 16.02.2015).
82. Куљанин 2006: Куљанин Сања, Класификација партикула у граматичкој и научној србистичкој литератури, Радови Филозофског факултета, бр. 8, Пале: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, 343-357.
83. Лазард 2001: Lazard Gilbert, On the grammatikalization of evidentiality. *Journal of Pragmatics*, 33 (2001), 359 – 367.
84. Лазић и др. 2011: Лазић-Коњак Ивана, Јелић Маријан. О значењу лескеме чудо у српском језику. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* LV/1 (2011): 197 – 209
85. ЛАЯ 1991: Логический анализ языка. Культурные концепты. Отв. ред. Арутюнова Н.Д., Янко Т.Е. — М.: Наука, 1991.
86. ЛАЯ 1994: Логический анализ языка. Язык речевых действий. Адресация дискурса., Рябцева Н. К. — М.: Наука, 1994.
87. ЛАЯ 2009: Логический анализ языка.. Ассерция и негация. Отв. ред. Арутюнова Н.Д. – М.: Индрик, 2009.
88. ЛАЯ 2012: Адресация дискурса. Отв. ред. Арутюнова Н.Д. — М.: Индрик, 2012.
89. Левонтина 2006: Левонтина И. Б., Понятие цели и семантика целевых слов русского языка. *Языковая картина мира и системная лексикография*. Ю. Д. Апресян (от. ред.). – М.: Языки славянской культуры, 2006, 163 – 238.
90. Левонтина 2011: Левонтина И.Б., Частицы переспроса и припоминания. В сб. Слово и язык. Сб. Статей у восьмидесятилетию Ю.Д. Апресяна. – М.: Языки славянских культур, 2011.
91. Лихачев 1993: Лихачев Д. С., Концептосфера русского языка. *Известия РАН: Серия литературы и языка*. №1 (1993): 3 – 9.
92. Лома 2000: Лома Александар.: Порекло и изворно значење словенске речи чудо. Чудо у словенским културама. Д. Ајдачић (ур.). Научно друштво за словенске уметности и културе. Београд: АПИС Нови Сад (Словенска капија: зборници, 2), 2000, 7–21.
93. Межкатегориальные связи в грамматике. СПб.: “Дмитрий Буланин”, 1996.
94. Мельчук 1998: Мельчук И.А. Курс общей морфологии. Т. II, Москва – Вена, 1998.
95. Мирић 1995: Mirić Dušanka, Upitni iskaz u ruskom i srpskom jeziku, doktorska disertacija odbranjena 1995, Biblioteka Filoloskog fakulteta u Beogradu, rukopis (380 str.).
96. Мишина 2003: Мишина Е., Сочетание значений неуверенного прогноза и неожиданного факта в семантике слова ГЛЯДИШЬ. В сб. Дискурсивные слова русского

языка: контекстное варьирование и семантическое единство/ Составители К. Киселева, Д. Пайар. – М.: Азбуковник, 2003.

97. МПКЛ 2001: Методические проблемы когнитивной лингвистики. Научное издание./ Под редакцией И.А. Стернина. Воронеж, Воронежский государственный университет, 2001.

98. Мустойоки 2006: Мустойоки А., теория функционального синтаксиса от семантических структур к языковым средствам. – М.: Языки славянской культуры (Studia philologica), 2006.

99. Ницолова 2003. Р. Ницолова, Семантическая гиперкатегория „характеристика говорящим сообщаемой информации“ и ее связи с временем и лицом глагола. Грамматические категории: иерархии, связи, взаимодействие. Материалы международной научной конференции. Санкт-Петербург. С. 108-112.

100. Ницолова 2006 Р. Ницолова Взаимодействие эвиденциальности и адмиративности с категориями времени и лица глагола в болгарском языке// Вопросы языкознания. № 4, Москва.

101. Палмер 1976: Palmer, F.R. *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press. 1976.

102. Падучева 1996: Падучева Е.В., Семантические исследования. Семантика времени и вида в русском языке. Семантика нарратива. М.: Языки славянской культуры.

103. Падучева 2001: Падучева Е.В., Высказывание и его соотносительность с действительностью (референциальные аспекты семантики местоимений). 2-е изд., Москва, Эдиториал УРСС.

104. Падучева 2004: Падучева Е.В., Динамические модели в семантике лексики. Москва, Языки славянской культуры.

105. Падучева 2007: Падучева Е.В., О семантике синтаксиса. Материалы к трансформационной грамматике русского языка. изд.2-е, испр. и доп. М.: КомКнига.

106. Падучева 2013: Падучева Е.В., Русское отрицательное предложение. Москва, Языки славянской культуры.

107. Петрухина 2000: Аспектуальные категории глагола в русском языке в сопоставлении с чешским, словацким, польским и болгарским языками. Издательство Московского университета.

108. Пипер 1983: Пипер П., *Zamenički prilogi : (gramatički status i semantički tipovi)*. – Novi Sad : Institut za strane jezike i književnosti, (Radovi Instituta za strane jezike i književnosti. A. Jezičke studije ; sv. 5)

109. Пипер 1994: Пипер Предраг. Категориальная ситуация временной локализации и семантика темпоральных прилагательных в русском и сербском языках // *Зборник Матице српске за славистику*, кн. 43 (1993) (= 1994), с. 97-103.

110. Пипер 1997: Piper Predrag, *Jezik i prostor*. – Zemun : Biblioteka XX vek ; Beograd: Čigoja štampa, 1997. – 220 str. ; 7 cm. – (Biblioteka XX vek ; 91).

111. Пипер 2000а: Пипер Предраг, О полицентричности семантических категорија // *Јужнословенски филолог*. 56, 3/4 (2000), 829–840.

112. О поређењу граматичких структура руског и српскохрватског језика на функционалној основи // *Методологија лингвистичких истраживања : преглед и хрестоматија /* приредио Предраг Пипер. – Београд : издање аутора, 2000. – Стр. 49–64.

113. Пипер 2002: Напомене о метајезику описне синтаксе руског и српског језика // *Синтакса руског језика у поређењу са српским : проста реченица : зборник теза и резимеа*. – Београд : Филолошки факултет, 2002, стр. 22-24.

114. Пипер 2003: Пипер П., О ексцесивности у словенским језицима // *Зборник Матице српске за славистику*. – 63 (2003), 159–176.

115. Пипер 2004: Пипер Предраг, О контрастивном изученију комуникативног поведенија близкородствених народа : руска и српска комуникативна култура // *Комуникативно поведеније славјанских народа (Рускије, серби, чехи, словаки, пољаци) /*

- ред. П. Пипер, И.А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2004. – Стр. 3–10. – (Коммуникативное поведение ; 19)
116. Пипер 2005: Пипер Предраг, *Грамматика руског језика : у поређењу са српском.* – Друго измењено издање. – Београд : Завет, 2005.
117. Пипер и др. 2005: Пипер П., Антонић И., Ружић В., Танасић С., Поповић Љ., Тошовић Б. *Синтакса савременог српског језика: проста реченица* / У ред. М. Ивић. Београд: Институт за српски језик САНУ : Београдска књига; Нови Сад: Матица српска, 2005.
118. Пипер 2006: Пипер Предраг, О когнитивнолингвистичким и сродно усмереним проучавањима српског језика // *Когнитивнолингвистичка проучавања српског језика.* – Београд : САНУ, 2006. – Стр. 7–47. – (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија ; књ. 1).
119. Пипер 2007: Пипер Предраг, О оптаивности у српском језику // *Глас САНУ. Одељење језика и књижевности.* – CDVIII, 23 (2007), стр. 73–107.
120. Пипер 2009: Пипер Предраг, О семантичкој категорији степена у српској сложеној реченици // *Јужнословенски филолог.* – 65 (2009), 65–88.
121. Пипер 2012: Пипер Предраг, *Лингвистичка русистика. Студије и чланци.* Београд, 2012.
122. Пипер 2013а: Пипер Предраг, Клајн Иван, *Нормативна граматика српског језика.* – Нови Сад: Матица српска, 2013.
123. Плуњган 2001: Plungian Vladimir A., The place of evidentiality within the universal grammatical space. *Journal of Pragmatic*, 33 (2001), 349 – 357.
124. Плуњган 2003: Плуњган В. А., *Общая морфология: Введение в проблематику.* – М.: УРСС, 2003.
125. Плуњган 2011 В. А. Плуњган. Введение в грамматическую семантику: грамматические значения и грамматические системы языков мира. – М.: РГГУ, 2001.
126. Подлеская 1995: ПОДЛЕССКАЯ В. И. Импликативные конструкции: некоторые проблемы типологической классификации// *Вопросы языкознания* № 6 (1995): 77–84.
127. Поповић 2008: Поповић Љ., *Језичка слика стварности. Когнитивни аспект контрастивне анализе.* Београд, Филолошки факултет.
128. Поповић 2013: *Контрастивна граматика украјинског и српског језика: таксис и евиденцијалност.* Београд: САНУ, Одељење језика и књижевности, Српски језик у поређењу са другим језицима, Књига 3.
129. ПАСРЯ 2010: *Перспектив активниг словаря русского языка.* Отв. Ред. Ю. Д. Апресян. Москва.
130. ПФГ 2000: *Проблемы функциональной грамматики: Категория морфологии и синтаксиса в высказывании.* / Отв. ред. А.В. Бондарко, СПб.: “Наука”, 2000. 346 с.
131. ПФГ 2000: *Проблемы функциональной грамматики. Категории морфологии и синтаксиса в высказывании.* / Отв. ред. А.В. Бондарко, СПб, Наука, 2000, стр.
132. ПФГ 2003: *Проблемы функциональной грамматики: Семантическая инвариантность / вариативность.* / Отв. ред. А.В. Бондарко, С.А. Шубик. СПб.: “Наука”, 2003. С. 5–36.
133. ПФГ 2008: *Проблемы функциональной грамматики: Категоризация семантики/* Отв. ред. А.В. Бондарко, С.А. Шубик. Институт лингвистических исследований РАН. – СПб.: Наука, 2008.
134. Радић 1999: М. Радић-Дугоњић, С. Ристић, Реч. Смисао. Сазнање, Београд.
135. Рахилина 2010: *Когнитивный анализ предметных имен: семантика и сочетаемость.* Москва.
136. Ристић 1993: *Партикуле и њихови функционални еквиваленти (лексичко-семантичке и функционалне карактеристике),* *Јужнословенски филолог* XLIX, Београд, 75-93.

137. Ристић 1994а: С. Ристић, Речце као јединице лексичког система (прагматичко-когнитивни приступ), Лексичко-семантички систем српскохрватског језика, Научни састанак слависта у Вукове дане 22/2, Београд, 155-161.
138. Ристић 1994б: С. Ристић, Илокуцијске компоненте у структури лексичког значења партикула, Јужнословенски филолог L, Београд, 145-154.
139. Ристић 1999: С. Ристић, Категорија очекиваности у неким граматичким и лексичким јединицама, НССВД, 28/2, Београд, 159-167
140. Ристић 2004: С. Ристић, Партикуле као јединице семантичке кохезије, Српски језик, Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, Београд, 505-514.
141. Ристић 2006а: С. Ристић, Партикуле као речи у функцији метатекстуалних оператора (наводно, буквално, дословно, једноставно, просто, напросто), Научни састанак слависта у Вукове дане 35/1, Београд, 205-216.
142. Ристић 2006б: С. Ристић, Граматичке карактеристике партикуле *све* са значењем очекиваности, Српски језик, XI/1–2, Београд, 173–186.
143. Розина 2005: Розина Р.И., Семантичко развитие слова в русском литературном языке и современном сленге. Глагол. – М.: Издательский центр «Азбуковник», 2005.
144. Романова 2008: Романова Т. В., Модальность. Оценка. Эмоциональность. – Нижний Новгород, 2008.
145. Русакова 2013: Русакова М. В., Элементы антропоцентрической грамматики русского языка. – М.: Языки славянской культуры, 2013.
146. Савельева 2000: Савельева Л. В., Русское слово: конец XX века, Санкт-Петербург. Издательство «LOGOS».
147. Селивестрова 2004: Селивестрова О.Н. Труды по семантике, Москва, Языки славянской культуры.
148. Синтакса савременога српског језика: проста реченица / Предраг Пипер, Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето Танасић, Људмила Поповић; у редакцији академика Милке Ивић. – Нови Сад : Матица српска ; Београд : Београдска књига, Институт за српски језик, 2005.
149. Спасов 2002 Спасов Љ. О македонском перфекту, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику 2002, XLV/ 1-2, с. 269-276.
150. Станојевић, Ашић 2006: V. Stanojević, T. Ašić. Semantika i pragmatika glagolskih vremena u francuskom jeziku. Filološko-umetnički fakultet. Kragujevac.
151. Станојевић 2007: В. Станојевић. Аорист у српском и у француском језику: семантичке и прагматичке разлике, Научни састанак слависта у Вукове дане, 36/1, Београд, рр. 123-136.
152. Стевановић 1967: М. Стевановић. Функције и значења глаголских времена. Српска академија наука. Посебна издања. Књ. CDXXII. Одељење литературе и језика. Књ. 20. Београд. Научно дело.
153. Степанов 1997: Степанов Ю.С., Константы: Словарь русской культуры. М.: Школа "Языки русской культуры".
154. Танасић 2005а: С. Танасић. Приступ синтакси глагола. Синтаксичке теме. Београд. Београдска књига.
155. Танасић 2005б: С. Танасић. Синтакса глагола. У: Синтакса савременог српског језика. Проста реченица. П. Пипер и др; у редакцији М. Ивић, Београд Институт за српски језик САНУ. Београдска књига. Нови Сад. Матица српска..
156. Танасић 2005 Танасић С. Семантика глагола и итеритивност. Синтаксичке теме. Београдска књига, Београд.
157. Трбојевић-Милошевић 2004: Trbojević-Milošević Ivana, Modalnost, sud, iskaz: Izražavanje epistemičke modalnosti u engleskom i srpskom jeziku, Beograd, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2004.

158. ТТК 2009: Типология таксисных конструкций/ Отв. ред. В.С.Храковский. – М.: Знак, 2009.
159. ТФГ 1990: Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность. / Отв. ред. А.В. Бондарко, – Л.: Наука, 1990.
160. ТФГ 1992: Теория функциональной грамматики: Субъектность. Объектность. Коммуникативная перспектива высказывания. Определенность / неопределенность. / Отв. ред. А.В. Бондарко, – СПб.: “Наука”, 1992.
161. ТФГ 1996: Теория функциональной грамматики: Качественность. Количественность / Отв. ред. А.В. Бондарко, – СПб.: Наука, 1996.
162. ТФГ 1996: Теория функциональной грамматики: Локативность. Бытийность. Посессивность. Обусловленность. / Отв. ред. А.В. Бондарко, – СПб.: Наука, 1996.
163. ТФГ 2003: Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис. Л.: / Отв. ред. А.В. Бондарко, 3-е стереотипное изд.: М.: Эдиториал УРСС, 2003.
164. Тошовић 2007: Тошовић В. [Neke tendencije u ekspresivnoj sintaksi glagola](#). Зборник Матица српске за славистику, бр. 71-72, 391-404.
165. УРИСОН 2003: Урысон Е. В., *Проблемы исследования языковой картины мира: Аналогия в семантике*. Москва: Языки славянской культуры, 2003.
166. Урисон 2011: Урысон Е.В., Опыт описания семантики союзов. Лингвистические данные о деятельности сознания. – М.: Языки славянских культур (Studia philologica), 2011.
167. Фитнева 2001: Fitneva Stanka A., Epistemic marking and reliability judgments: Evidence from Bulgarian. *Journal of Pragmatic*, 33 (2001) 401 -420.
168. Храковски 1986: Храковски В.С., Володин А. П. Семантика и типология императива. – Л., 1986.
169. Храковски 2004: ХРАКОВСКИЙ В. С. (отв. ред.). *Типология уступительных конструкций*. – СПб.: Наука, 2004.
170. Харьковски 2005: Храковский В. С. Адмиратив в русском языке (Вводное слово *оказывается* и его функции в высказывании) *Язык. Личность. Текст*. – М.: Языки славянской культуры, 2005.
171. Храковски 2007: Храковский В.С., Эвиденциальность, эпистемическая модальность, (ад)миративность. Эвиденциальность в языках Европы и Азии. Санкт-Петербург, с. 600-632.
172. Чулић-Вискота: Čulić-Viskota, Evidencijalnost u engleskom i hrvatskom jeziku: kontrastivna analiza (рукопис докторске тезе).
173. Черникова 2004: ЧЕРНИКОВА, Н. С. „Уступительные конструкции: отклонение от стандарта? (на материале английского языка)// *Язык, коммуникация и социальная среда* / Сб. науч. трудов. Вып. 3. Воронеж: Воронежский гос. ун-т, 2004: 163–169 <http://tpl1999.narod.ru/WEBLSE2004/LSE2004Chernikova.htm>).
174. Шаронов 2008: Междометия в речи, тексте и словаре. Москва.
175. Шахматов 2001, Шахматов А. А. Синтаксис русского зка. УРСС, Москва.
176. Шмельов 2002а: Шмелев А.Д. Русский язык и внеязыковая действительность М.: Языки славянской культуры, 2002.
177. Шмельов 2002б: Шмелев А. Д., Русская языковая модель мира. М.: Языки славянской культуры, 2002.
178. ЩЕРБА 1958: ЩЕРБА Л. В., *Избранные труды по языкознанию и фонетике*. Т. 1. Ленинград, 1958.
179. ЯКОВЛЪЕВА 1994: Яковлева Е. С., *Фрагменты русской языковой картины мира (модели пространства, времени и восприятия)*. – М.: Гнозис, 1994.
180. Јокојама 2005: Йокойама О. Б., Когнитивная модель дискурса и русский порядок слов. , М.: Языки славянской культуры (Studia philologica), 2005.
181. Јанко2001: Јанко Т.В. Коммуникативные стратегии русской речи. – М.: Языки славянской культуры. 2001.

4. Циљеви истраживања, хипотезе и очекивани резултати:

Драгана Керкез у пријави теме за дисертацију наводи да би основни циљ рада био исцрпан контрастивни опис функционално-семантичке категорије очекиваности / неочекиваности којим би се потврдила и основна хипотеза – функционално-семантичка категорија (даље ФСК) очекиваности/неочекиваности јесте категорија са релативно високим степеном граматичке и лексичке аутономности.

У свом истраживању Драгана Керкез планира да пође од чињенице да очекиваност/неочекиваност спада у универзалне функционално-семантичке категорије, те да сви језици самим тим морају поседовати средства помоћу изражавају разлику између информације која је интегрисани, односно неинтегрисани део говорникове слике света, и информације за коју дати семантички садржај није релевантан.

Полазно становиште у истраживању, које је и широко присутно у науци о језику, јесте да се језици не разликују толико по томе имају ли средства за изражавање неких садржаја, већ по степену у којем су та средства интегрисана у граматички систем. Када је реч о средствима вербализације ФСК очекиваности/неочекиваности уочава се непостојање система морфолошких или синтаксичких облика који би имао улогу целовитог граматичког језгра (нпр. граматичка категорија времена чини језгро ФСК темпоралности, граматичка категорија глаголског вида је језгро ФСК аспектуалности а граматичка категорија лица је језгро ФСК персоналности). ФСК очекиваности/неочекиваности се на површинској структури исказа најчешће не реализује граматичким средствима, него семантичким компонентама одређених лексичких јединица.

Резултати истраживања треба да потврде или оповргну и следећу хипотезу: лексичка средства вербализације ФСК очекиваности/неочекиваности свакако заузимају доминантно место у структури те ФСК, међутим како у руском, тако и у српском језику могу се издвојити и граматичка средства вербализације дате категорије.

Одатле произилази следећа хипотеза, чија потврда на основу анализе релевантне примарне грађе, треба да представља један од основних очекиваних резултата: ФСК очекиваности/неочекиваности представља самосталну лингвистичку категорију квалификације информације коју саопштава говорно лице и која садржи две грамеме: 1. очекиваност: актуелна (релевантна) ситуација се квалификује као одговарајућа слици света говорног лица; 2. неочекиваност: актуелна (релевантна) ситуација се квалификује као неодговарајућа слици света говорног лица), и свака од ових двеју грамема има своја специфична средства вербализације на различитим језичким нивоима како у руском, тако и у српском језику.

Будући да се неочекиваност може у неком смислу интерпретирати као одступање од норме, очекује се да се у оба језика потврди постојање већег броја начина изражавања дате грамеме у поређењу са грамемом очекиваности, па ће онда њима, сходно томе, у дисертацији бити посвећена и већа пажња.

Основно значење грамеме неочекиваности темељи се на изневереном очекивању, што је приближава категорији концесивности. Један од задатака нашег истраживања је да покаже да се између неочекиваности као грамеме ФСК очекиваности/неочекиваности и категорије концесивности не може повући знак

једнакости, односно да само одређене концесивне конструкције могу да имају функцију маркера неочекиваности.

У постојећој литератури неочекиваност се често тумачи кроз изненађење (нпр. Ивић 2004: 17). Изненађење, као емоција која представља једну од основних људских емоција (какве су и страх, туга, гнев, радост,...), врло често прати неочекиваност, али ни у овом случају знак једнакости не би било оправдано ставити. Истраживање би требало да потврди претпоставку да семантике изненађења без нечекиваности нема, али семантике неочекиваности без изненађења има.

Једна од важнијих хипотеза које треба да нађу своју потврду у овој дисертацији јесте следећа: ФСК очекиваности/неочекиваности се не може посматрати нити као поткатегорија или микропоље категорије епистемичке модалности, нити као поткатегорија или микропоље категорије евиденцијалности, али у одређених случајевима се срећемо са њиховим кумулативним изражавањем.

Исходећи из становишта да сваки народ на себи особен начин концептуализује стварност која га окружује, тј. да на њему својствен начин види ту стварност, те да се тај нарочити, етноспецифични поглед на свет фиксира у језику у виду језичке слике света. У вези с тим у дисертацији се анализира језички концепт *чуда* у руском језику у поређењу са српским. Очекивани резултати треба да потврде следећу хипотезу: језички концепт *чуда* и у руском, и у српском језику има сложену структуру, те се у оба језика могу издвојити неколика суб- или микроконцепта, међу којима не постоји већа разлика, што се може прихватити као доказ сличности руске и српске језичке слике света.

Може се са доста основа очекивати да би дисертационо истраживање *Функционално-семантичка категорија очекиваности/неочекиваности у савременом руском језику у поређењу са српским* дало резултате који би били релевантни како за науку о руском језику и науку о српском језику, узете понаособ, тако и за контрастивно и типолошко проучавање словенских језика, посебно процеса граматикализације у њима.

5. План рада:

Драгана Керкез планира да њена дисертација *Функционално-семантичка категорија очекиваности/неочекиваности у савременом руском језику у поређењу са српским* има четири главе.

Прва глава би била посвећена теоријско-методолошким основама.

У другој глави би се разматрало питање односа функционално-семантичке категорије очекиваности/неочекиваности и других категорија које су с њом у ближој вези (негације, епистемичке модалности, евиденцијалности, концесивности, емоције изненађења).

У трећој глави би била дата анализа лексичких средстава вербализације очекиваности/неочекиваности.

У четвртој глави била би дата анализа граматичких маркера вербализације очекиваности/неочекиваности.

Поред закључака за сваку главу, дисертација би садржавала закључке целог истраживања као и библиографију цитиране литературе.

Хронолошки план рада би следио предложену структуру дисертације, с тим што би истраживање било започето прикупљањем грађе из примарних и секундарних извора као и писањем критичког прегледа литературе о предмету рада.

Таква структура дисертације је сасвим прихватљива и пружа добре могућности да се резултати истраживања о семантичкој категорији очекиваности/неочекиваности представе научној јавности на јасан, прегледан, конзистентан и убедљив начин.

6. Методе истраживања:

Емпиријску основу истраживања *Функционално-семантичка категорија очекиваности/неочекиваности у савременом руском језику у поређењу са српским* чинио би корпус руских и српских текстова од друге половине XIX до XXI века, који припадају основним функционалним стилевима двају језика. Истраживање започиње састављањем тога корпуса.

У теоријско-методолошком погледу у дисертацији би у зависности од конкретних истраживачких задатака био примењен и аналитички и синтетички поступак, концептуална и контрастивна анализа, принципи теорије функционалне граматике и семантичке синтаксе који су примењени у познатијим граматичким описима руског и српског језика, као и неки други методолошки поступци и процедуре у зависности од конкретних ужих проблема које буде било потребно испитати.

Комисија сматра да је методолошка основа истраживања добро постављена.

I. ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је Драгана Керкез подобна за израду докторске дисертације *Функционално-семантичка категорија очекиваности/неочекиваности у савременом руском језику у поређењу са српским*.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема *Функционално-семантичка категорија очекиваности/неочекиваности у савременом руском језику у поређењу са српским* подобна за израду докторске дисертације.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је проф. др Предраг Пипер подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнесеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Драгане Керкез и предложене теме докторске дисертације: *Функционално-семантичка категорија очекиваности/неочекиваности у савременом руском језику у поређењу са српским*, а да се за ментора именује др Предраг Пипер, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

Др Предраг Пипер, редовни професор

Др Ксенија Кончаревић, редовни професор

Др Биљана Марић, доцент

Београд,
18. марта 2015.